

693, n. primo, et quæst. 693, per tot.; Gagliard., *De benef.*, tit. 20, n. 21; Begnudel., *Bibl. can.*, verb. *Resignatio*, § 9, n. 85 et seqq., et apprimè Rot. in *Camerinen. canonicatus* 1 Martii 1771, § 8, cor. *Sentmanat.*

(29. In universali autem mandato illud singulare habetur, ut per mandantis mortem nequaquam finiatur: Bartol. in l. *Quicumque*, § *Si ab alio*, ff. *De institut.*, et tradunt Gabriel., *Commun. conclus.* lib. n, tit. *De procurat.*, concl. 2, n. 20; Mantie., *De tacit.*, lib. vii, tit. 23, num. 39; Golin., *De procurat.*, part. iii, cap. 4, num. 26, pluribusque ad ductis Alderis, *De contract. symbol.*, tit. 3, cap. 5, num. 100.

(30. Sunt etiam qui a regula generali mandatorum excipere velint mandatum jurjurando mandatoris de non revocando munitum, vel quod tale sit, quod in alienam vergat utilitatem. Ac primo morte mandantis mandatum etiam juratum semper resolvitur, quia jusjurandum jurantis heredem non afficit: Suarez *De jurament.*, cap. 31, num. 2; Merend., *Controv. jur.* lib. i, cap. 1, n. 8; Torr., *De pact.*, lib. i, cap. 5, num. 67, et præcit. Rot., § 15.

(31. Cæterum vero sunt qui tenent morte mandantis non resolvi mandatum, quod in alienam vergat utilitatem, non jam mandantis, ad text. in l. 2, ff. *Mandat.*, et § 1 *Inst.*, tit. eod.; Harpret., in *Comment. ad Instit.*, tit. eod., n. 36; Widmann, *De contract.*, tit. 16, n. 36. Huic tamen opinioni plures adversantur, ac tenent mandatum etiam ad donandum, mandantis morte penitus resolvi ac finiri, ex quibus Alderis., *De symbol. contract.*, tit. 3, cap. 5, n. 84; Gratian., *Discept. forens.*, cap. 783, n. 3; Mantie., *De tacit.* lib. vii, tit. 23, n. 12; Pax Jordan., *Elucubrat. divers.* tom. III, lib. xiv, tit. 2, n. 236; Gabriel., *Commun. conclus.*, tit. *De procurat.*, conclus. 2, n. 7, et Rot. in *Camerinen. canonicatus* 1 Martii 1771, § 14, cor. *Sentmanat.*

(32. Morte quoque mandatarii exstinguitur mandatum, quia certæ personæ industria electa est; l. *Si quis alicui* 27, § *Morte* 3, ff. *h. t.*, et § 10, *Inst.*, h. t., id tamen re integra; proindeque si hæredes negotia adhuc integra ad finem scientes perduxerint, nullam mandati actionem contra mandantem habebunt, ex l. 27, § 3, ff. *h. t.*; Voet., ad *Pand.*, h. t., n. 16. Sin autem probabili errore facti mandatum veluti rem suam executioni mandaverint, quomodo iis succurrendum habes fuse apud Voet., in *Pandect.*, loc. cit.

(33. Revocatione quoque mandantis mandatum finitur, dummodo tempestive, et re integra fiat: l. 12, § *Per*; l. 15, ff. *h. t.*; Heindec., ad *Pand.* h. t., § 238, etc. Imo et re

MATUTINUM.

SUMMARIUM.

1. Matutinum in cathedrali debet recitari de mane, non autem vesperi pro sequenti die. — 2. In aurora, vel circiter. — 3. Nisi dispensetur, ut dicatur, vesperi pro aliqua necessitate. — 4. Vel tempore

non integra, mandati revocatio permittitur, eo tamen dato, quod interest mandatarii mandatum non revocari, quod mandati actio persequitur; leg. 8, § *Mandati* 6, h. t.; Zoes., in *Pandect.*, h. t., n. 26. Cum enim hic contractus per procuratorem peragendum dependeat a mandantis voluntate, si tempore contractus per revocationem mandati sublatus fuerit consensus, irritus remanere debet contractus, nec a procuratoris obligatione devinctus esse potest mandans, sed procuratori contraria mandati tantum actio dabitur; Duaren., *Oper.* tom. II, pag. 243, coll. 1, in fin. Exemplum habes in hæreditatis petitione, in cujus acquisitione duo requiruntur, factum petitionis, et voluntas hæredis. Factum petitionis explet procurator, non voluntatem, licet mandatum ab hærede habuerit. Si post mandatum hæres in furorem incidat, nulla est petitio hæreditatis, deficiente per furorem voluntate hæredis; l. *Si quis alieni* 48, ff. *De acquir. hæredit.*; Averan., *Interpret. jur.*, lib. i, cap. 12, n. 20. Ex his patet quam temere arbitrentur illi qui putant hoc speciale esse in mandato pro contrahendo matrimonio. Hoc quippe mandato quoadcunque revocato, licet in scio procuratore, matrimonium inutiliter contrahitur: cap. *Procurator*, fin. *De procurat.*, in 6. Hujus ratio in summa matrimonii libertate sita est, quæ nullimode coarctanda propter ipsorum exitus difficiles. Vide Zoes., in *Pand.*, h. t., n. 27. Quinimo tenet nedum expressam revocationem ad hoc requiri, sed tacitam etiam sufficere, ut is optime prosequitur n. 28. Alia vero, et quidem validior ratio est, quia matrimonium a voluntate unice dependet. Hoc tamen speciale est in hujusmodi mandato, ut mandatarius non possit contra mandantem contrariam exercere actionem mandati ex causa simpliciter matrimonii.

(34. Quarto demum renuntiatione mandatarii mandatum finitur, re tamen integra, secus ad id, quod mandantis interest, tenebitur mandatarius, ni intemptive renuntandi legitimam ac justam alleget causam; l. *Sane*, 23, 24, 25, et l. *Si quis* 27, § *Qui mandatum* 2, h. t.

(35. Hujus autem pro coronide tituli quæri posset, si quid obscuritatis mandatum contineat, pro utro faciendâ sit interpretatio? Alii ad commodum mandantis interpretandum esse aiunt mandatum; rectius vero alii pro mandatario. Sibi enim imputet mandans, si clarius, dum potuit, locutus non est ex regula l. *Veteribus* 39, ff. *De pact.* *Vid.* *Wesemb.* ad tit. *De procurat.* n. 9, in fin., etc.

hiemis. — 5. Vel propter aeris intemperiem. — 6. Episcopus enim potest concedere ut canonici ob aeris intemperiem valeant horam matutini protrahere. — 7. Tolerandum est quod canonici tribus mensibus anni frigidioribus recitent dieb. ferialibus matutinum in sacristia. — 8. Canonici absentes a Ma-

tutino non lucrantur correspondentes distributiones per interessentium concioni in habitu canonicali, quamvis quoad hoc inoleverit consuetudo. — 9. Matutinum recitandum est nocturno tempore, si adsit consuetudo; secus vero et alii legitime impediti, si interesse non possunt, lucrantur distributiones quotidianas. — 10. Matutinum, quod secundum regulam Ordinis recitari debet media nocte, conceditur ut possit ex causa recitari hora octava noctis. — 11. Matutinum, quod recitabatur media nocte, conceditur monialibus S. Catharinæ Senensis, ut possit recitari hora prima noctis ob aeris intemperiem, et adversam valetudinem monialium. — 12. Matutinum, quod media nocte a clero cathedralis ecclesiæ recitari consueverat, ut in futurum abescente die cantari possit ex causis narratis fuit concessum. 13. Matutinum, quod recitari solebat a canonicis una hora post ortum solis, non est ante ortum solis inchoandum. — 14. Matutinum defunctorum, non vesperi pridie sed ipsamet die commemorationis omnium fidelium defunctorum post laudes recitari debet, vide tamen novissimum decretum. — 15. Matutinum potest etiam sine causa dividi tota nocte a laudibus. — 16. Imo multi dicunt id esse etiam laudabile. — 17. Quando Matutinum dividitur a laudibus, debet in fine addi *Pater noster*, et probabilius etiam addi debet oratio diei sine tamen aliis commemorationibus.

(1. Matutinum in cathedrali debet recitari de mane, non autem Vesperi pro sequenti die. Sac. congregat. Episcop. et Regul. in *Vercellensi* 25 Novembr. 1578, et in *Aretina* 18 Octobris 1595, apud Nicol., in *Floscul.*, verb. *Matutinum*, num. 1. (2. In aurora, vel circiter. Eadem sac. congr. in *Cæsaten.* 3 Decemb. 1602.

(3. Nisi dispensetur, ut dicatur Vesperi pro aliqua necessitate. Eadem sacra congreg. in *Dertonem.* 16 Octobris 1605. (4. Vel tempore hiemis. Eadem sec. congreg. in *Salernitana* 30 Septemb. 1616. (5. Vel propter aeris intemperiem. Eadem sac. cong. in *Ferrariem.* 4 April. 1628. Episcopus enim potest concedere ut canonici ob aeris intemperiem valeant horam Matutini protrahere, prout pro tolerantia respondit sacra congreg. Concilii in *Trojana* 14 Febr. et 14 Novembr. 1699; favore capituli civitatis Foggiae.

(7. Tolerandum est quod canonici tribus mensibus anni frigidioribus recitent diebus ferialibus Matutinum in sacristia. Sac. congr. Episc. et Regul. in *una S. Severini* 13 Sept. 1644, apud Nicol. in *Flosculis*, verb. *Officium*, n. 19.

(8. Si in ecclesia cathedrali inoleverit ab immemorabili tempore, ut canonici, quibus diebus habetur concio in ipsa ecclesia, audiendo concionem in habitu canonicali, lucrantur distributiones quæ dantur Matutino interessentibus, licet recitationi dictæ Horæ matutinæ non interfuerint, hujusmodi consuetudo non excusat canonicos in conscientia ab onere restituendi. Sac. congregat. Concil. in *Vicentina* ad cap. 12, sess. xxiv, *De reformat.*, die 7 Februarii 1643.

(9. Matutinum, seu matutinæ Horæ recitandæ sunt nocturno tempore, si adsit consuetudo; secus vero, et alii legitime impediti, si interesse non possunt, lucrantur distributiones quotidianas. S. congr. Rit. in *Mazarien.* 20 Decemb. 1601.

bus. — 18. Probabilius est etiam quod initio laudum divisarum non debeat dici *Pater et Ave*. — 19. Matutinum et laudes non recitare ante celebrationem missæ multi tenent esse peccatum mortale. — 20. Plurimi autem communius et verius id negant. — 21. Imo multi volunt nedum non esse peccatum mortale, sed ne quidem esse veniale, quando adest causa rationabilis. — 22. Quinimo aliqui dicunt, per se loquendo, nullum esse peccatum. — 23. Probabilius tamen est, per se loquendo, et sine rationabili causa, esse peccatum veniale. — 24. Matutinum sequentis diei, si absque causa dicatur ante absolutum officium diei præsentis, peccatur venialiter. — 25. Si autem fiat ex causa, nullo modo peccatur. — 26. Per unicam recitationem Matutini et Laudum non potest satisfieri obligationi pro die præsentis et sequenti. — 27. Qua hora pridie inchoari possit Matutinum? *remissive*. — 28. Qui recitat Matutinum pro feria secunda sequenti ante solis occasum diei Dominicæ, non debet genuflectere ad antiphonam finalem B. M. V., debet tamen genuflectere, si illud recitet post solis occasum. — 29. Alia ad rem scitu digna exhibentur, ad num. 53. — 34. Affertur prodigiosus eventus in matutino a nostro B. Joann. Parmensi una cum demonibus persoluto. — 55. Alia ad rem, ad num. 58.

(10. Matutinum, quod, secundum regulam ordinis, recitari debet media nocte, ut ex causa recitari possit hora octava noctis, conceditur. Sac. congregatio Rituum, in *causa civitatis Angelorum, sive in Thaxcalan.*, in *Indiis occidentalibus* 12 Novembris 1605.

(11. Matutinum, quod recitabatur media nocte, ut possit recitari hora prima noctis ob aeris intemperiem, et adversam valetudinem monialium, conceditur monialibus S. Catharinæ Senensis. Sac. congr. Rit. in *Thaxcalan. in Indiis Occidentalibus* 20 Junii 1609.

(12. Matutinum, quod media nocte a clero cathedralis ecclesiæ recitari consueverat, ut in futurum abescente die cantari possit ex causis narratis fuit concessum. Sacra Congregat. Rituum in *Oscen.* 21 Julii 1609.

(13. Matutinum, quod recitari solebat a canonicis una hora post ortum solis, non est ante ortum solis inchoandum. Sac. Congregat. Rituum in *Asculana* 16 Septembris 1606.

(14. Matutinum defunctorum in festo Omnium Sanctorum ad Vesperam recitandum non est, sed ipsamet die commemorationis omnium fidelium defunctorum post Laudes diei recitari debet. Sac. congregat. Rit. sub die 1 Septembr. 1607 et 22 Januarii 1701. *Vide* in tom. IX, *Decreta S. C. R.*, n. 21, 698, 740. Ex post tamen ab eadem S. R. congreg. die 14 Septembr. 1745 in Ratisponen. editum fuit sequens decretum: « Privata officii defunctorum recitatio pro generali illorum commemoratione absolvi licite potest post vespertinas horas festi Omnium Sanctorum: in choro autem juxta rubricas adimplenda est mane diei 2 Novembris, nisi, ut populi commodius et frequentius illis interesse possint, contraria jam fuerit consuetudo. » *Vide* citata *Decreta* sub n. 1201.

(15. Matutinum potest etiam sine causa

dividi tota nocte a Laudibus. Bonarot., lib. 1, cap. 17; Stoz, lib. 1, part. III, n. 410; La Croix, lib. IV, n. 1303; Sporer, tom. III *Append.*, cap. 2, n. 138, et alii passim.

(16. Imo id etiam laudabile esse dicunt Navarr., Suarez, Sanch., Filliuc., Tamburin., Pellizar., aliique multi apud La Croix *loc. cit.* (17. Quando Matutinum dividitur a Laudibus, debet in fine addi *Pater noster*, et probabilius etiam addi debet oratio diei, sine tamen aliis commemorationibus; Navarr., Lezan., Bonacina, Gavant., Diana, part. V, tract. 14, resolut. 48, et alii contra Sanchez, Bonarot., Pellizar., Stoz, Gobat, tract. 5, n. 672; Lohner, *De horis canonicis*, part. II, tract. 1, § 11, cum La Croix, *loc. cit.*, n. 1303, qui vere probabiliter dicunt non esse opus addere orationem diei, cum id specialiter tantum in Nativitate Domini præcipiatur. (18. Probabilius est etiam quod initio Laudum divisarum non debeat dici *Pater* et *Ave*, quia nullibi præscribitur, et nec dicitur initio Completorii, quamvis sit distincta: Bonacina, Azorius, Tamburin., et alii cum La Croix, *loc. c.* Est tamen consultum et laudabile illa dicere.

(19. Matutinum et Laudes non recitare ante celebrationem missæ, esse peccatum mortale tenent S. Antoninus, S. Raymundus, Armilla, Tabien., Angel., Navarr., Majol., Antonin., Bernard, Petr., Boll., Melchior de Huelan., Ludovicus Beja, Michael Timoth., Lælius Zech, Stephanus Durant., Bartholomæus ab Angel., Jacobus de Grassis, Henriquez, Pelagian., Azorius, card. Bellarm., Francolin., Homobonus, Gavant., apud Barbosam, *De offic. et potest. episcop.*, p. II, allegat. 24, n. 15, vers. *Licet affirmativam opinionem*. Et novissime hanc sententiam, nempe esse peccatum mortale, mortificus tenet, et pluribus adductis defendit Monacell. tom. II, tit. 16; formul. 1, n. 5 et 6, ubi cum verbis Gavant., *Comment. in rubr. miss.*, part. II, tit. 1, litt. B., referens S. Antoninum et S. Raymundum pro hac sententia, inquit: « Quid facies, pie lector, in re tam dubia, in qua totidem sunt hinc inde auctores pro affirmativa saniores: præterea vero duo Summi Pontifices Innocent. IV et Pius V qui collocavit hunc inter defectus graviores? Ego certo tutiorem, quæ in Rubrica est, sequor sententiam. » Et rursus tom. IV, *Supplement.* ad II tom., a n. 278 ad n. 282, inclusive, pluribus additis ipsam propugnat, et infra n. 519, subdit: « Tu autem tene cum veriori sententia, quod sit mortale, et quod contraria opinio auctoris, et sequacium videtur periculosa ex rationibus quas perpendimus in hoc supplemento ad titul. 16, form. 1, n. 6, pag. 61. »

(20. Non esse autem peccatum mortale tenent Sotus, Lamas, Medina, Vega, Joan. Baptista, Conrad., Coch., Ludovicus Lopez, Emmanuel Sa, Petrus Aragonius, Scott., Valent. Vasquez, Comitulus, Fr. Emmanuel, Macign., Bartholomæus a S. Fausto, Layman., Possevin., Bonacina, Squillant., Fernandez, Villalob., Raphael della Torre, Diana, Le-

zana, Galet, Nugnius, Suarez, Fagundez, Petrus de Ledesma, Naldus, Miranda, Chamberota, Lessius, Coninch, Molfesius citati, et secuti a Barbosa, *loc. cit.* n. 15; Reiffenstuel., *Theolog. mor.*, tr. 6, q. 6, n. 7; Sanchez, Bass., Baldel., Victor., Castropal., Illsung., aliique plurimi citati et secuti a La Croix, lib. VI, part. II, n. 23. Et hæc opinio est jam communior inter doctores, et ut verior tenetur passim a recentioribus cum pluribus etiam ex antiquis: et ratio est quia non videtur tanta connexio inter Matutinum et missam, ut non servans dictum ordinem prius recitandi Matutinum et Laudes ante celebrationem missæ, peccet mortaliter; tum quia nulla lege reperitur sancitum talem graviter peccare. (21. Imo nedum non esse peccatum mortale, sed ne quidem esse veniale, quando adest causa rationalis licet non omnino, v. g. major commoditas studii, vel itineris, tenent supracitati doctores apud La Croix, *loc. cit.*, n. 230. (22. Quinimo Sotus, Suarez., Tambur., et alii apud Gobat, tr. 3, n. 667, et La Croix, *loc. cit.*, dicunt, per se loquendo, nullum esse peccatum, quia nullibi invenitur præceptum, nec videtur esse specialis connexio aut dependentia missæ ab illis precibus. Unde Marchant. et Quartus, part. II, tract. 1, dicunt esse consilium, et quamdam congruentiam, ut ante celebrationem missæ recitetur Matutinum cum Laudibus.

(23. Probabilius tamen est, per se loquendo, et sine rationabili causa, esse peccatum veniale, quia in rubricis *Missalis*, tit. *De præp. sacerdotis celebraturi*, § 10, id numeratur inter defectus peccaminosos, et merito, quia recitatio Matutini et Laudum est recta et optima præparatio ad missam celebrandam, cum ex tali recitatione advertat celebraturus quas orationes et commemorationes facere debeat, et an *Gloria*, vel *Credo* dicere: sic Aversa qu. 11, sect. 12; La Croix, *loc. c.* n. 230, ubi dicit se id tenere cum d. Aversa, et aliis communiter.

* Hanc controversiam Benedictus XIV, *De sacrosancto missæ sacrificio*, lib. III, cap. 13, n. 3 et 4, versat, ac suam de ipsa sententiam fert his verbis: « In rubrica sub titulo *De ritu servando in celebratione missæ*, capit. 1, præscribitur, ne sacerdos missam prius celebret, quam saltem Matutino cum Laudibus absoluto; et in rubrica *De defectibus in celebratione missar. occurrentibus*, inter defectus, qui occurrunt, recensetur ille: « Si celebrans saltem post Matutinum cum « Laudibus non dixerit; » et in Sacerdotali Romano, cap. 80: « Missa privata saltem « usque ad meridiem dici potest. » Super his rubricis oritur controversia, utrum qui, quod in iis præscribitur, non servaverit, peccet mortaliter, an vero venialiter? Alii in alias abiere sententias, sive quia nonnulli falsum illud sequuntur principium, rubricas meras instructiones esse, et consilia, sive quia alii, etsi eam sequuntur sententiam, rubricas habere vim legum, ut transgressio ex genere suo sit peccatum mor-

tale, tamen partim materiam gravem celebrare missam non dicto Matutino, et Laudibus, partim levem esse arbitrantur. Prima igitur opinio est eorum qui putant sacerdotem, celebrando missam, antequam Matutinum et Laudes recitet, peccare mortaliter; hanc tuetur opinionem S. Antoninus III part. tit. 13, cap. 6. « Missa non debet « dici ab eo qui non dixit Matutinum, licet « possit audiri, alias dicendo esset peccatum « mortale, quia contra consuetudinem generalem Ecclesiæ. » Favet huic sententiæ Innocentii IV responsio, in causa quam ad eum retulit Otho cardinalis episcopus Tiburtinus, inter archiepiscopum Nicosiæ cum suis suffraganeis Latinis episcopis ex una parte, et episcopos Græcos regni Cypri ex altera: « Sacerdotes autem dicant Horas canonicas more suo; sed missam celebrare, prius « quam officium matutinale compleverint, « non præsumant. » Altera est eorum opinio, qui nullum hic neque mortale, neque veniale peccatum deprehendunt. Tertia est eorum qui non nisi veniale peccatum committi putant. Clericatus dec. 50, *De sacrificio missæ*, primam sequitur opinionem, et quinque ac quinquaginta auctores assert, qui graviter peccare eum existimant qui perpetuo, et quasi ex habituali consuetudine semper missam celebret, quin unquam Matutinum et Laudes recitaverit. Si sermo sit de missa conventuali, videtur peccatum esse mortale, eam ante Matutinum et Laudes celebrare; id enim est contra generalem Ecclesiæ consuetudinem. In missis vero privatis, si qua sit legitima causa, puta si princeps aut prælatus missam expeteret, videri posset a peccato etiam veniali immunis, qui eam celebraret non recitato Matutino et Laudibus. Si vero absit causa, perdifficile videtur ne veniali quidem peccato non esse locum, ut observat Meratus ad Gavantum tom. I, part. II, pag. 799. Quod si quis, nulla causa urgente, perpetuo id faceret, ut videretur quasi statuisse animo nunquam celebrare, dicto Matutino, et Laudibus, tum cum illis quinque et quinquaginta auctoribus, quos sententiæ suæ suffragatores assert Clericatus, et ex rationibus ab ipso adductis, concludi posset huiusmodi sacerdotem peccare mortaliter. Natalis Alexander, *Theolog. dogmat. et moral.* lib. II, *De sacram. Euchar.*, c. 8, art. 4, S. Antonini sequitur sententiam, sed declarat se non reprobare contrariam: proficitur etiam se nullius peccati reum credere qui, gravibus et necessariis charitatis officiis impeditus, puta administratione sacramentorum, antequam Matutinum et Laudes, missam celebraret. Grancolas in *veter. Sacramentar. Ecclesiæ*, part. I, pag. 739, concilia profert aliquot provincialia, quæ, excommunicationis pœna sancita, vetant ne quis sacerdos, non recitatis Matutino et Laudibus, missam celebret. Ea vero sanctione non nisi ille tenetur, qui synodis illis est subjectus: neque ea potest illud everti, quod superius generatim statuimus, et ad singulares circumstantias accommodavimus. *

f (24. Matutinum sequentis diei, si absque causa dicatur ante absolutum officium diei præsentis, peccatur venialiter: debet enim ordinate procedendo prius compleri et perfici obligatio huius præsentis diei, quam inchoetur obligatio alterius sequentis: unde, si sine causa pervertatur hic ordo, peccatur saltem venialiter. Suarez, *De orat.*, lib. IV, cap. 24, n. 3; Diana, part. I, tract. 12, resolut. 15; Sanchez, in *Consil.*, lib. VII, cap. 2, dub. 37, n. 6; Castropal., tract. 7, disp. 2, punct. 4, n. 4; Stoz., lib. I, part. II, n. 385; La Croix, lib. IV, n. 1315. (25. Si autem fiat ex causa, v. g. si quis rogetur ab alio ut secum recitet Matutinum diei sequentis, quamvis necdum recitaverit Vesperas seu Completorium diei præsentis, nullo modo peccat: Pellizar, tom. I, tract. 5, cap. 8, n. 108, cum aliis ibi citatis, La Croix, *loc. c.*, cum Bonacina, Gobat, et aliis.

(26. Per unicam recitationem Matutini et Laudum non potest satisfieri obligationi pro hac die præsentis, et pro die sequenti; Alexander enim VII die 18 Martii 1666 inter alias merito expresse damnavit sequentem propositionem 35 in ordine: « Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsentis, et crastina. »

(27. Quanam hora pridie Vesperis inchoari possit Matutinum, habetur in tabella qua singulis annis in Calendario dari solet, et ubi non detur, potest observari tabella quæ anno 1706 prodiit Romæ typis cameræ Apostolicæ, et traditur a La Croix lib. IV, post n. 1314.

(28. Qui recitat Matutinum pro feria secunda sequenti ante solis occasum diei Dominicæ, non debet genuflectere ad Antiphonam finalem Beatæ Mariæ Virginis, Gavant. *De fin. officii*, c. 22, n. 18. Debet tamen genuflectere, si illud recitet post solis occasum, quia ritus standi incipit a primis Vesperis Dominicæ, et non a media nocte, adeoque desinit in occasu solis ejusdem Dominicæ, more indulgentiarum. Idem *ibidem*.

(29. Matutinum in solemnitate Epiphaniæ incipitur ex abrupto ab antiphona, et psalmo « Domine, labia mea aperies, » sine invitatorio, et hymno, quia magi, visa stella, statim venerunt, muto nuntio, non laquente. Et omittitur invitatorium, ad detestandam fraudulentam Herodis invitationem ad Christum adorandum: *Ut et ego veniens adorem eum. Matth.* II, v. 8. Nec dicitur hymnus, quia perfectorum est canere hymnos, conversio vero gentium in solis magis perfecta non erat. Gavant. et Merati, tom. II, sect. 6, c. 7, n. 3. Durand., lib. VI, cap. 19; Belet., in *Explicat. divinorum officiorum*, cap. 73; Alcuin, in *Epiphani.*, et alii. Dicitur tamen in tertio Nocturno psalmus invitatorius nonagesimus quartus, *Venite, exultemus Domino* cum intercalari antiphonæ repetitione, ad indicandum quod in tertio tempore, nempe tempore gratiæ per tertium Nocturnum significato, sufficienter invitata est Ecclesia de gentibus per magos, et stellam, et successive per apostolos, ita ut nullus